

*Білявський В. М., к. е. н., доцент,
Національний авіаційний університет,
м. Київ*

ТИПОЛОГІЯ ОПЕРАЦІЙНИХ СИСТЕМ СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Постійне, своєчасне та якісне управління процесом функціонування операційної системи підприємств є невід'ємною складовою їх повсякденної діяльності, одним з важливих аспектів конкурентоспроможності у сучасних умовах господарювання.

Наявність в економіці суттєвих для її функціонування механізмів формування адаптивної операційної системи підприємства дозволяє зробити два висновки. По-перше, неможливе прийняття в економічній сфері важливих заходів, що не враховують специфічний характер управлінського впливу на операційний процес. По-друге, ускладнюється робота дослідника, який прагне виробити практичні рекомендації. Сталі економічні дефініції втрачають вагому чіткість, не можуть слугувати надійним інструментом аналізу.

Дефініція, що покликана «вбудувати» вплив операційних програм у систему економічних уявлень, є «операційна система». Загалом, вона являє собою відкриту самостійну систему, органічне поєднання елементів та зв'язків якої забезпечує задоволення потреб кінцевого споживача у потрібних матеріальних благах та належному сервісі.

Розвиток економічних відносин обумовлює виникнення цілого розмаїття видів операційних систем, проте основною залишається їх класифікація за типом трансформуючої підсистеми, відповідно до якої операційні системи поділяють на такі основні види.

Одинична операційна система характеризується виготовленням оригінального (зазвичай ексклюзивного продукту). Тому підвищені матеріальні затрати, висока кваліфікація працівників та значна трудомісткість робіт зумовлюють високу собівартість виготовленої продукції. На сьогодні, за умов стрімкого посилення вибагливості споживачів

у форматі одиначної системи працює багато підприємств, коли операційний процес вибудовується за особистим баченням замовника та індивідуальним проектом виробника. Основним документом, що регламентує технологічні процеси в одиначній операційній системі, є маршрутна карта, в якій перераховано лише назви операцій, групи обладнання та укрупнені норми часу.

Серійна операційна система зорієнтована на виробництво широкого асортименту продукції серійним способом. Очевидно, коли частина операцій може бути уніфікована, виникають передумови до їх механізації, що у підсумку дає змогу скоротити тривалість операційного циклу, підвищити продуктивність праці та суттєво зменшити собівартість виготовленої продукції.

Операційна система масового виробництва виготовляє обмежений асортимент продукції у значних обсягах. Масове виробництво забезпечує найповніше використання обладнання і матеріалів, найвищий рівень продуктивності праці і найнижчу собівартість продукції. Впровадження потоково-масового виробництва за наявності економічних передумов знижує усі види витрат на одиницю продукції.

Операційна система з безперервним процесом виготовляє значні обсяги однорідної продукції. Єдиним способом відрізнити окремі одиниці виготовленої продукції, є вимір продукту у будь-яких довільних одиницях за довжиною, площею, масою чи часом.

Значна розробленість, механізація та автоматизація операційного процесу забезпечують зменшення собівартості одиниці продукції, яку виробляє операційна система з безперервним процесом. Даний процес неможливо налагодити вручну, на допомогу приходить механізоване і автоматизоване обладнання.

Отже, чітке усвідомлення операційними менеджерами вибору будь-якого типу трансформуючої підсистеми при створенні підприємства та проектуванні операційної системи, у кінцевому підсумку, дозволить правильно розставити акценти та уникнути багатьох помилок у майбутньому при її експлуатації.